

LUX

3 FILMY
24 JAZYKOV
28 KRAJÍN

FILM

DAYS

MA VIE DE COURGETTE
(JA AKO TEKVIČKA)

Claude Barras

Švajčiarsko, Francúzsko

LUX
FILM PRIZE

EURÓPSKY PARLAMENT
SA PLNE ZASADZUJE ZA KULTÚRU

ye10
ars

Európsky parlament

MA VIE DE COURGETTE

Ja ako Tekvička

ANIMOVANÝ FILM CLAUDA BARRASA

Tekvička nemá nič spoločné so zeleninou, je to statočný chlapec. Keď stratí matku, myslí si, že zostal na svete sám. Ale to neráta s priateľstvami, ktoré nadviaže počas svojho ďalšieho života v detskom domove. Simon, Ahmed, Jujube, Alice a Béatrice: každý z nich má vlastný príbeh a tieto príbehy sú rovnako kruté, ako sú tieto deti krehké. A potom je tu to dievča, Camille. Keď máte desať rokov, je veľa vecí, ktoré musíte objaviť, ktoré sa musíte naučiť – ako mať kopy kamarátov, ako sa zaľúbiť. A dokonca aj ako byť šťastný, veď prečo nie...

Tento animovaný film určený pre širokú verejnosť je adaptáciou románu Gillesa Parisa. Od mainstreamovej produkcie pre mladých divákov sa odlišuje svojou originálnou estetikou (sú to postavičky s veľkými okrúhlymi očami), ale najmä svojím tónom umožňujúcim dotknúť sa vážnych tém s veľkou dávkou ostychu. „Vyžadovalo si to odvahu povedať si, že tento film bude mať ideálny námet pre detský film,“ uznáva Céline Sciamma (Chlapčica a Dievčenská banda, film v súťaži o Cenu LUX v roku 2014), ktorá dostala úlohu napísať scenár.

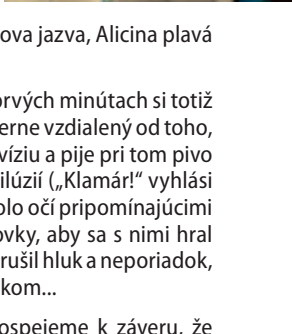
NAPÄTIE MEDZI VIZUÁLNOU STRÁNKOU A OBSAHOM

Na prvý pohľad *Ma vie de Courgette* (*Ja ako Tekvička*) vyzerá ako film pre deti: žáner animovaného filmu je úzko spojený s mladými divákmi. Aj v tomto prípade postavičky s priveľkými hlavami, veľkými okrúhlymi očami tento dojem nepopierajú, o to viac, že hlavnou postavou je deväťročný chlapec. Vizualný svet, v ktorom prebieha jeho vývoj, je pomerne farebný, sám Tekvička má modré vlasy. Rôzne postavičky sú vytvorené podľa toho istého modelu s variáciami na úrovni farieb, veľkosti, hlasu a detailov, ktoré naznačujú ich osobnosť, a to niekedy trochu karikatúrne: okuliare pani Papineauovej (riaditeľky domova), Simonova jazva, Alicina plavá ofina, ktorá jej zakrýva tvár.

Táto predstava typickej „detskej kinematografie“ sa okamžite poprie: už v prvých minútach si totiž všimneme, že film sa svojou témou a tónom zaraďuje do štýlu, ktorý je pomerne vzdialený od toho, čo vo všeobecnosti ukazujeme deťom: Tekvičkova mama sama pozerá televíziu a pije pri tom pivo (po dlážke sa váľajú plechovky) a seriál komentuje výrokmí o mužoch bez ilúzií („Klamár!“ vyhlási o hercovi, ktorý herečke sľubuje svoju lásku). Tekvička s modrými tieňmi okolo očí pripomínajúcimi kruhy pod očami, ktoré sa nehodia k jeho veku, pozbiera prázdne plechovky, aby sa s nimi hral v podkroví a postavil z nich vežu. Keď však táto veža spadne, mama, ktorú vyrušil hluk a neporiadok, kričí na syna, vystupuje po schodoch do podkrovia a vyhráža sa mu výpraskom...

Táto prvá pasáž nás veľmi efektívne uvádza do situácie: samozrejme dospejeme k záveru, že Tekvičkovo mamu opustil manžel a beznádej ju priviedla k alkoholizmu. Na syna, ktorého sa chystá zbit' za malý prehešok, možno prenáša práve nenávisť ku všetkým mužom či odpor k nevernému manželovi. Zdá sa, že sa to opakuje pravidelne.

No táto už aj tak biedna situácia sa ešte zhorší: Tekvička v obave z úderov zavrie padacie dvere vedúce do podkrovia, tie jeho mamu zasiahnu do hlavy a počuť, ako padá zo schodov. Nasledujúca pasáž potvrdí divákov najhoršie obavy: policajt sa Tekvičku pýta, či k nemu mama bola dobrá, a keď sa pýta na otca, Tekvička mu ukáže svojho šarkana, na ktorého nakreslil svojho ocka a na druhú stranu zase sliepku. „Otcova sliepka,“ vysvetlí, citujúc svoju matku.

Tekvička ako dieťa nepochopil – aspoň nie vedome –, že otcova sliepka nebola naozaj sliepka, ale dospelý divák zjavne príde na to, že otec odišiel s inou ženou. Humor v tejto scéne, ktorý takisto vnímajú len dospelí diváci, je trpký.

Cieľ filmu je zrejмый od prvých minút: *Ma vie de Courgette* (Ja ako Tekvička) pripomína film pre deti a deti ho bez pochyb môžu pozerať, pretože je natočený z pohľadu dieťaťa, ale rovnako je určený aj pre dospelých.

VEĽKÉ OKRÚHLE OČI

Hriechom kinematografie pre mladých divákov je niekedy jej zjednodušujúca či karikatúrna, ba až schematická povaha. Vo filme *Ma vie de Courgette* (Ja ako Tekvička) sa nepochybne prejavuje vyhranený protiklad medzi dobrými a zlými (policajt Raymond oproti Camillinej tete), ale hoci je tu prítomná tendencia súdiť rýchlo, ktorá vedie až k predsudkom (napríklad Ahmed, ktorý stále vylieva Raymondovi vodu na hlavu, „lebo je policajt“, alebo pani v horách, ktorá Ahmeda obviní z krádeže, a to bez pochyb preto, lebo má arabský pôvod), ale predsa sa tu vyvinie viacvýznamová rétorika.

Postavu Simona (jazva na čele, pulóver ozdobený lebkou, drzé vystupovanie) rýchlo identifikujeme ako vodcu bandy v domove, ktorý bude Tekvičku trápiť: vysmieva sa mu, odťahuje mu stoličku, na ktorú sa chystá posadiť, privíta ho slovami: „Vitaj v base, ty blbec“, ktoré znejú ako hrozba. Po konfrontácii medzi oboma chlapcami však práve Simon osloví Tekvičku a prevezme iniciatívu pri nadväzovaní vzťahu tak, že mu prezradí, prečo sa jednotlivé deti dostali do domova. A hoci nikdy neopustí svoj tak trochu rebelský postoj (múry detského domova sú posiate jeho kresbami lebiek), neskôr zistíme, že za postavou „veľkého chlapca, čo trápi menších“ sa skrýva ďalšia osobnosť dobrého veľkého brata. Napríklad poskytnie Camille spôsob, ako ujsť od zlej tety, a najmä po odchode Tekvičku a Camille práve on odvádza malých, hoci je očividne otresený: „Dáme si preteky, a kto prehrá, bude mi do konca života prať slipy!“ V tejto výzve ostatným deťom sa skrýva celá zložitosť Simonových pocitov: smútok z odchodu kamarátov, vedomie, že jeho samého nikdy

neadoptujú, túžba ušetriť najmenších od toho, aby na ne tá chvíľa ťažko doľahla, túžba skryť svoju citlivosť za falošnú hrozbu a nakoniec hlboká osamelosť. Simon sa nachádza presne na hranici medzi detstvom a dospelosťou.

Pre svoju osobnú skúsenosť majú deti v detskom domove o dospelosti skreslenú predstavu: Tekvička zažil, ako ich oboch aj s matkou otec opustil a ako potom matka prepadla alkoholu; Alicu otec sexuálne zneužíval; Simon videl, ako jeho rodičia „vkuse“ brali drogy, pozerali porno filmy, a teraz mu mama posielala poštu darčeky bez toho, aby k nim pripojila aspoň pár slov; Jujube býval s úplne bláznivou matkou; Camille videla, ako jej otec zabil mamu a potom spáchal samovraždu. Pokiaľ ide o Ahmeda a Béu, ich rodičia boli vylúčení z francúzskej spoločnosti: Ahmedov ocko je vo väzení, lebo spáchal „ozbrojenú lúpež na benzínovej pumpke, aby mu mohol kúpiť tenisky Nike“ a Béinu mamu vyhostili. Preto nie je prekvapujúce, že vypliešťajú oči, keď u dospelých vidia iné príklady. Tekvička sa nedokáže spamätať, keď im Rosy pri ukladaní do postele oznámí, že sa idú rozdávať pusu... Keď deti z domova v horách vidia, ako chlapčiatko, ktoré spadlo, mama zdvihne a utešuje, zmeravejú s vypleštenými očami. „Má peknú mamičku,“ povie jeden z nich. „Možno to nie je jeho mamička,“ odpovie iný. Zdá sa, že sa nikdy nestretli s podobným gestom útechy plným jemnosti a nežnosti a pochybujú, že by ho nejaká matka bola schopná. Rovnako ich zaujíma aj ľúbostný vzťah medzi Rosy (vychovávatelkou) a pánom Paulom (učiteľom) s jeho sexuálnym rozmerom a pokúšajú sa ho interpretovať. Len Tekvička vysvetľuje: „to len preto, že je zaľúbený: drží ju tak pevne, lebo sa bojí, že odíde.“ Niet pochyb, že Tekvička to chápe preto, že on sám sa zaľúbil do Camille.

POSTUPNE NADOBUDNUTÁ ODOLNOSŤ

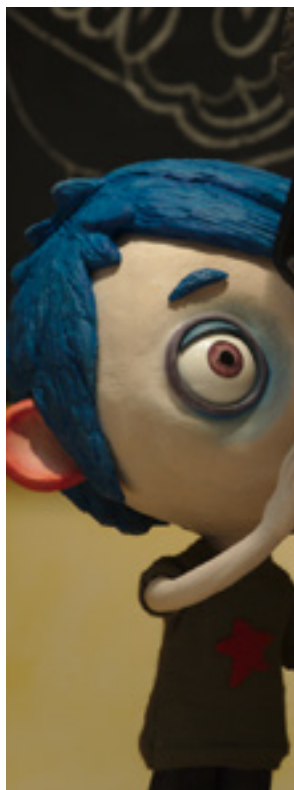
Deti v detskom domove, z ktorých každé má za sebou ťažkú skúsenosť, pochopiteľne trpia a toto utrpenie možno viac či menej vidieť na účinkoch, ktoré spôsobuje: Ahmed sa pocikáva do postele; Alice sa zamotáva nohy pri skákaní gummy, a keď sa v jej okolí objaví konflikt „prepne sa do vibračného režimu“ (začne sa triasť a búcha príborom o tanier), Béa kričí „mama“, keď začuje prichádzať auto; Simon, ako sme povedali, sa ukrýva pod maskou tvrdého chlapca; Jujube sa stále napcháva; Camille sa skrýva v skrini...

Mimo toxického prostredia sa však deti postupne dávajú dokopy a prejavuje sa to v malých náznakoch. Tekvička, ktorý si ako jedinú spomienku na mamu priniesol prázdnu plechovku od piva, z nej vyrobí lodičku a daruje ju Camille. Tak sa nešťastná spomienka na rovnako nešťastný vzťah premení na pekný symbol oveľa radostnejšieho nového puta. Ahmed si z udalostí, keď ho na horách matka dievčatka neprávom obvinila z krádeže, nakoniec odnáša len spomienku na veľkorysé gesto dievčatka – dalo mu svoje lyžiarske okuliare, ktoré nepúšťa z ruky. Alice svoje nervózne pohyby premení na snahu prekonať rekord v skákaní na mieste. Túto pomalú zmenu polutovaniahodnej situácie na pokojnú a šťastnú vyjadrujú aj čiarky na stenách, ktorými sa zaznamenáva výška detí. Keď Tekvička s Raymondom a Camille navštívi byt, kde býval s mamou, každá značka sa spája s traumou (deň, keď som prepadol; deň, keď ocko odišiel...), ale u Raymonda sa značky spájajú s radostnými udalosťami: „deň, keď sa z vás stali moje deti“.

Film sa končí listom, ktorý Tekvička posieľa Simonovi. Keď Tekvička prišiel do domova, Simon mu odhalil minulosť každého dieťaťa a nakoniec povedal: „už nie je nikto, kto by nás mal rád“. Ale Tekvička mu napíše, že sa mýlil a s Camille naňho ani na ostatné deti z domova nezabudli... No ešte odhaľujúcejším momentom než tento list je rozhovor medzi Tekvičkom a Camille v poslednú noc výletu do hôr. Chlapec si predstavuje budúcnosť, ktorá by ho čakala s mamou (pivo a telka...) a teší sa, že jej unikol. Camille tiež radšej býva s deťmi a zamestnancami domova ako u svojej tety. A bez detského domova Les Fontaines by sa nikdy nestretli...

Tento film pre deti teda kladie dospelým zásadné otázky: aký príklad chceme dať deťom? Je prostredie, v ktorom vychováваме deti, najvhodnejšie na ich harmonický rozvoj? Aký veľký vplyv na deti majú naše frustrácie a záujmy dospelých?

Napokon v kontexte napätia, ktoré obklopuje napríklad hnutie za manželstvo pre všetkých, film dôrazne a výrečne potvrdzuje, že tradičná rodina (otec, matka) nemusí byť vždy ideálnym prostredím na zabezpečenie rozvoja detí. Stáva sa, že ockovia a mamy majú chyby, sú nezodpovední, násilní, nepozorní... Dôležitá nie je úloha, postavenie, rodičovstvo, ale vzťah a spôsob, akým sa využije.

BODY NA ZAMYSLENIE

Dospelí vo filme sa viac menej delia na dobrých a zlých. Mnohých z nich však nemožno jednoznačne zaradiť do jednej z týchto kategórií, najmä nie z pohľadu ich detí, z pohľadu, ktorý sa navyše môže vyvíjať. Vezmime si napríklad, čo Tekvička hovorí alebo naznačuje o svojej mame. Ako si vysvetliť kresbu otca v kostýme superhrdinu (s maskou a plášťom) na šarkanovi? Ako si vysvetliť Béinu reakciu, keď sa jej vráti mama? A čo si myslieť o Ahmedovom otcovi, ktorý je vo väzení, lebo spáchal „ozbrojenú lúpež na benzínovej pumpke, aby mu mohol kúpiť tenisky Nike“?

Pasáž v lunaparku, kam vzal Raymond Tekvičku a Camille je poznamenaná dvoma atrakciami: strašidelným vlakom a strelnicou. Myslíte si, že tieto momenty hry na strašenie či strieľanie z pušky majú odlišný význam pre deti, ktoré zažili strach a násilie?

Kinematografia pre mladých divákov musí byť prítlačivá aj pre dospelých, pretože práve oni si s deťmi prichádzajú pozrieť filmy a aj im sa musia páčiť, lebo ak nie, už deti do kina neprivedú. Táto snaha často nadobúda podobu parodovania samého seba, ilúzií a narážok. To nie je prípad filmu *Ma vie de Courgette (Ja ako Tekvička)*. Poznáte ďalšie „rodinné“ filmy, ktoré umožňujú autentickú komunikáciu medzi rodičmi a deťmi namiesto toho, aby ponúkali dve paralelné interpretácie? Aké?

les grignoux

DESAŤ ROKOV EURÓPSKÝCH FILMOV PRE EURÓPANOV

Európsky parlament s potešením predstavuje tri filmy súťažiace o FILMOVÚ CENU LUX 2016:

À PEINE J'OUVRE LES YEUX (*Otvorila som si oči*), film Leyly Bouzidovej
Francúzsko, Tunisko, Belgicko, Spojené arabské emiráty

MA VIE DE COURGETTE (*Ja ako Tekvička*), film Clauda Barrasa
Švajčiarsko, Francúzsko

TONI ERDMANN, film Maren Adeovej
Nemecko, Rakúsko, Rumunsko

Tieto mnohovrstvové príbehy, ktoré sú výsledkom veľkého zánietenia a tvorivosti mladých talentovaných európskych režisérov, sa budú premietiť počas 5. ročníka Filmových dní LUX.

FILMOVÁ CENA LUX

Kultúra hrá kľúčovú úlohu pri vytváraní našej spoločnosti.

V duchu tejto myšlienky Európsky parlament vytvoril v roku 2007 FILMOVÚ CENU LUX s cieľom posilniť distribúciu európskych filmov v celej Európe a podnietiť celoeurópske diskusie o významných sociálnych otázkach.

FILMOVÁ CENA LUX je výnimočná iniciatíva. Zatiaľ čo väčšina koprodukčných európskych filmov sa premieta len v krajine pôvodu a len zriedka sa distribuuje do iných krajín, a to ani v rámci EÚ, FILMOVÁ CENA LUX predstavuje pre tri európske filmy vzácnu príležitosť získať titulky v 24 úradných jazykoch EÚ.

Vítazný film FILMOVEJ CENY LUX zvolia na základe hlasovania poslanci Európskeho parlamentu a bude vyhlásený 23. novembra 2016.

FILMOVÉ DNI LUX

FILMOVÁ CENA LUX viedla aj k vzniku Filmových dní LUX. Od roku 2012 sa trojica filmov súťažiacich o FILMOVÚ CENU LUX predstavuje širšiemu európskemu publiku počas Filmových dní LUX.

Prostredníctvom podujatia Filmových dní LUX vás pozývame na nezabudnuteľný kultúrny zážitok, pri ktorom sa stierajú hranice. Od októbra do decembra 2016 sa budete môcť pripojiť k milovníkom filmov z celej Európy a prísť na premietanie filmov *À peine j'ouvre les yeux* (*Otvorila som si oči*), *Ma vie de Courgette* (*Ja ako Tekvička*) a *Toni Erdmann* v jednom z 24 úradných jazykov EÚ. Nezapodíňte hlasovať za film, ktorý je vaším favoritom, prostredníctvom našej webovej stránky luxprize.eu alebo na našej stránke na sieti Facebook!

CENA PUBLIKA

Cena publika FILMOVEJ CENY LUX sa udeľuje na základe hlasovania verejnosti. Nenechajte si ujsť príležitosť hlasovať za filmy *À peine j'ouvre les yeux* (*Otvorila som si oči*), *Ma vie de Courgette* (*Ja ako Tekvička*) a *Toni Erdmann*! Možno práve Vás vyberieme, aby ste v júli 2017 na pozvanie Európskeho parlamentu prišli na Medzinárodný filmový festival Karlovy Vary a oznámili, ktorý film získal Cenu publika.

SLEDUJTE,
DISKUTUJTE
A HLASUJTE

@luxprize

#luxprize

LUX
PRIZE
.EU

RÉŽIA: Claude Barras

SCENÁR: Céline Sciamma

KAMERA: David Toutevoix

ANIMÁTORKA: Kim Keukeleire

HUDBA: Sophie Hunger

PRODUCENTI: Max Karli and Pauline Gygax,
Aremelle Glorennec and Eric Jacquot, Marc
Bonny

PRODUKCIA: Rita Productions, Blue Spirit
Productions, Gebeka Films, KNM, Radio
Télévision Suisse, SRG SSR, Rhône-Alpes
Cinéma, France 3 Cinéma, Helium Films

ROK: 2016

DĹŽKA: 75 minút

ŽÁNER: animovaný film

KRAJINA: Švajčiarsko, Francúzsko

PŮVODNÉ ZNENIE: francúzske

